

V naši državi čebelarijo vsepovsod razen v Sloveniji večinoma v dadantovcih, položkah in podobnih panjih. Tudi drugod po svetu, na primer v Ameriki, Rusiji, Angliji, Franciji in Italiji, prevladujejo panji, ki jih opravljajo od zgoraj. Zaradi tega načina opravljanja jih ne morejo zlagati v skladanice. Postavljajo jih kar na planem posamič ali kvečjemu po štiri skupaj.

Slovinci čebelarimo že od nekdaj v čebelnjakih. Tega načina čebelarjenja nam ni narekovala samo oblika našega kranjiča in pozneje AŽ-panja, temveč so ga prav tako terjale klimatske razmere in svojstvena oblikovanost naših tal. Skoraj si ne moremo predstavljati, kako bi pri nas čebelarili v kranjičih, ki bi jih postavljali posamič na prostem. Naš kmečki čebelar, ki ceni vsako ped zemlje in zlasti v goratem svetu komaj najde raven prostor za hišo, bi nerad odstopil nekaj svojega zemljišča še za tako razpostavljanje panjev. Vprašanje pa je tudi, kako bi panji, ki so često izdelani iz manj trpežnega lesa, na planem kljubovali raznim vremenskim neprilikam. Celo v čebelnjaku nam pogosto razpokajo, kaj bi bilo z njimi šele v tem primeru. Vлага bi prav gotovo razpustila zlepljene stike, da bi nastale povsod reže, skozi katere bi uhajale čebele.

Zagovorniki postavljanja panjev na planem sicer priznavajo, da imajo čebelnjaki mnogo prednosti, toda le preradi jim očitajo, da so predragi, da se čebele v njih motijo in porazgubljajo v sosednih panjih, kar je posebno nevarno ob izbruhu kake kužne bolezni, da tudi matice, ko se vračajo s prahe, kaj pogosto zaidejo v tuje panje, kjer jih čaka neizbežna smrt, da se v čebelnjakih naselijo mravlje, miši in podgane, da iz gorečega čebelnjaka ni mogoče rešiti niti enega panja in morda še kaj.

Vsem tem očitkom pa se dá ugovarjati. Da je čebelnjak predrag, nikakor ne drži. Vsak panj, ki ga postavimo na planem, mora imeti svoj lesen ali kamnit podstavek, razen tega pa še streho, ki je često prevlečena na zgornji strani s pločevino. Izdelan mora biti iz debelejših desk, ker bi bile sicer čebele v njem izpostavljene le preveč hudemu mrazu. Zato zavarujejo ponekod take panje ob zazimljenju s primernimi oblogami ali pa jih zvozijo v pokrita prezimovališča, kjer ostanejo tja do prvega spomladanskega izleta. Nadalje mora imeti čebelar še poseben prostor za točenje, za spravilo praznih panjev, naklad, orodja in omar za satje. Vse to pa mnogo stane, najbrž vsaj toliko, kolikor bi dal za postavitev preprostega čebelnjaka.

Drugi očitek ne velja zgolj za panje v čebelnjaku. Čebele zaidejo v sosedne panje predvsem ob dobrih pašah ali ob nenadnih nevihtah. Takrat se jim mudi domov in skušajo najti zavetje v katerem koli panju. Do pomot pride ne samo pri panjih, ki so zloženi v skladanico, temveč prav tako pri prosto stoječih. — Tretji očitek, ki se tiče matic, se zdi, da je še najbolj upravičen. Toda če ima čebelar pročelje panjev označeno s primernimi barvami, se dajo v čebelnjaku omejiti izgube prašočih se matic do najmanjše mere. Brez vsakih izgub pa praha tudi v razmaknjenih panjih ne poteka.

Če se v čebelnjaku naselijo mravlje ali miši, se čebelar kaj malo razburja. Prežene jih na ta ali oni način, saj mu učinkovitih sredstev za to ne manjka. Glede požara pa ni vredno zgubljeni besed. Le redko se primeri, da kak čebelnjak pogori, a če se že kaj takega zgodi, povrne škodo zavarovalnica, pri kateri se bo zavaroval vsak preudaren in previden čebelar.

Marsikod so šli mimo vseh teh pomislekov in so se na splošno oprijeli čebelnjakov. V Nemčiji jih grade celo za panje, ki se odpirajo odzgoraj, čeprav morajo puščati med posameznimi vrstami

Sl. 116. Na planem stoječi panji A. Kehrleja v Buckfastu na Angleškem

precej praznega prostora za naklade in opravljanje. Za ameriška velečebelarstva seveda niso primerni, toda čebelarji z manjšim številom panjev se tudi v Ameriki čedalje bolj navdušujejo zanje, kakor poroča E. R. Root, avtor svetovno znane čebelarke knjige ABC čebelarstva.

Čebelnjak so terjale naše podnebne razmere. Kako lahko vpliva podnebje na običaje naroda, so najzgovornejši dokaz naši kozolci. Drugi narodi jih ne poznajo. Povsod po svetu suše žito kar na njivi, kjer postavljajo snope v kopice. V Sloveniji bi se žito na njivi le redkokdaj posušilo, ker je preveč dežja. Zato se je pri nas rodil kozolec.

Ko smo si tako ogledali napake, ki naj bi jih imeli čebelnjaki, spregovorimo še nekaj besed o njihovih prednostih!

Panji so v čebelnjakih dobro zavarovani pred različnimi vremenskimi nevšečnostmi, pred vročino, vetrom, preprihom, zlasti pa pred zimskim

mrazom. Zato vzdrže do 40 let. Prosto stoječi so glede tega mnogo na slabšem in trajajo komaj 10 do 15 let. Če upoštevamo, da so za panje potrebne v čebelarstvu največje investicije, potem je jasno, da jih bomo tem bolj znižali, kolikor dlje bomo panje ohranili. Čebele lahko opravljamo v čebelnjaku, kadar se nam zljubi. Zunanje čebele, predvsem roparice nas pri delu ne motijo, medtem ko pri prosto stoječih panjih v brezpašni dobi sploh ni mogoče delati. Orodje imamo v čebelnjaku vedno v neposredni bližini. Če nimamo primernejšega prostora, lahko celo točimo v njem.

Sl. 117. Čebelnjak M. Hrasta v Čigünju na Tolminskem

Prezimovanje je prav gotovo mnogo boljše, saj se panji tiščijo drug drugega in se družine medsebojno grejejo. Poleg tega pa jih navadno še posebej zapažimo s slamnicami, lepenko in papirjem. Zato porabijo pozimi precej manj medu. Če jim pustimo jeseni 14 kg, ga imajo čez in čez dovolj. V Ameriki pa priporočajo, da naj ga imajo do 30 kg ali celo več. In še morajo včasih tik pred glavno pašo zasilno pitati. V zaprtih čebelnjakih so čebele varne tudi pred tatovi, vsiljivci in radovedneži.

Čebelnjak zavzema malo prostora. Dobro vemo, kako skrbno je obdelan pri nas vsak košček zemlje in marsikdo bi le težko utrpel škodo pri zemljišču, ki bi ga potreboval za večje število na planem stoječih panjev. Statistika nam pove, da je pri nas v Sloveniji vsaj polovica čebelarjev, ki po poklicu niso kmetje, ampak različni uslužbenci in nameščenci. Večina nima svojega lastnega doma in zemljišča, zato si morajo prostor za čebelnjak najemati. Kdo bi hotel imeti v gostih čebelarja, ki bi s svojimi, na planem stoječimi panji zasedel ves vrt, sadovnjak ali bližnjo okolico hiše?

Prostor, kjer stoje posamezni panji, je navadno travnik. Trava pred žreli zraste kaj kmalu toliko visoko, da ovira čebele pri izletavanju in

doletavanju. Zato jo moramo večkrat pokositi. Pred čebelnjakom tisto travo, ki preraste panje v spodnji vrsti, kratko in malo potrgamo, pa je stvar opravljena.

Naši čebelarji so prednosti čebelarjenja v čebelnjakih že zdavnaj spoznali in so čebelnjake obdržali še potem, ko se je uveljavil AŽ-panj. Ta je morda ravno zaradi tega, ker ga je mogoče zlagati v skladanice, izpodrinil vse druge vrste panjev, posebno pa take, ki jih postavljamo posamič na planem. S tem seveda nočemo zanikati nekaterih prednosti na planem stoječih panjev. Tu le ugotavljamo vzroke, ki so našega čebelarja privedli do tega, da je začel čebelariti v čebelnjakih. Kdor lahko te vzroke odpravi ali če se mu zdi, da ne odtehtajo prednosti čebelarjenja na planem, se bo pač odločil po svoje, ne da bi se dosti menil za naše pomisleke.